

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(3. del.)

6.

Napačno pri odgoji je posebno to, da stariši ali odgojitelji imajo vedno kaj popravljati na svoji hčeri. Zdaj si ni stisnila prav svojih persi, zdaj si ni nakopičila prav svojih lasi, zdaj ni prav prepasana i. t. d. To večno popravljanje in kritikovanje mora na posled jeziti deklico. S tem popravljanjem se ji pa tudi vzame vse veselje do dela. Čemú bi pa tudi delala, čemú bi se trudila, ako ne zna ničesa narediti dobro? In kaj je nasledek temu? To, da se odteguje delu, kjer je mogoče, ter je navali na mater. Kdo bi bil tako prederzen, da bi zahteval od štiritletne deklice, da si razčeše lase tako, kakor njena mati! In še drugo vprašanje: ali je ravno najlepše tako, kakor ima vredjene lase mati? Nikakor ne. Le poglejmo one mogočne, visoke frizure, koje nosijo sedanjí čas ženske, katerih podlaga je žima iz konjskega repa. Kako smešno veličastne so te frizure! In vendar pravijo ženske, da so lepe. Gorjé oni, ki bi se prikazala le z lastnimi lasmi v kaki omikani družbi! Ako pa ima vložen konjski rep v lase, potem se pa sme že prištevati k omikanim. V kolikem nasprotju je to z naravo! Konj ima žimo na zadnjem koncu svojega trupla, in je le konj. Ženska si jih pa devlje na glavo, katero ima za to, da misli; ali ne pomisli, kako napačno je to.

Nobenemu dekletu bi ne prišlo na um, vtikati si konjski rep v lase, ter jih skopičiti in obračati na vse strani, ako bi ne videla tega pri odraslih. Deklè ima vedno večji čut za lepo, nego odrasli; kajti ti so si ga že izpridili v življenji. Kaj je pa lepše, nego ravno to, kar je naravno. Komú ne prijà pogled na prosto naravo, ki se ozaljša v spomladi! Naj si bode še tako izbirčen v stvaréh, ki so za oči, natora ga vendar zanima nad vse. Ali poglejmo naravo, ali se ona tudi našopiri, kakor kaka gosposka ženska? Gotovo ne. Narava ne dene na sebe nič več, kakor kar ravno potrebuje; in vendar je tako lepa, tako veličastna. Ali mi ljudje naj bi ravnali drugače, mi, ki smo tako odvisni od nje. Mi pravimo, da smo gospodarji narave, oj kaka ironija! Mi si upamo graditi vode, ter jim odkazovati nove toke; ali kako se maščujejo one za našo prevzetnost! Mi si upamo, imenovati vodé meje naših deželá; ali voda si napravi drugje svoj tok, in meja je prenešena. In tako še več enacega.

Ravno tako napačno je, oblačiti otroke v prav dragoceno obleko. Resnično je, da otrok naj dopada, ali nikdar ne z obleko. Ta naj mu služi samo v to, da skriva svojo nagoto, in da se varuje ž njo mraza in prehude vročine. To je namen obleke. Ali rabiti jo v to, da bolje do-

Kranjski deželni odbor je bil naprošen, da dovoli dotično pripomoč pri zidanji šolskega poslopja. —

Sola v Velesovem se ima premestiti in pozvediti se ima tehniško izvedenje. —

Pritožbe zarad všolanja se odpravljajo. —

Da se umesti v Rudolfovem služba učitelja za filologijo, razpisati se ima natečaj. —

Poročilo deželnega nadzornika za ljudske in meščanske šole o učiteljski deželni konferenci mesca septembra l. 1878 se ima vgojno rešiti.

Nekaterim gojencem na učiteljsku se ukrajijo državne štipendije.

Prošnja pomožnega učitelja za učiteljski izpit je bila predložena sl. ministerstvu za uk in bogočastje. —

O disciplinarni preiskavi, ki se je zveršila proti nadučitelju, se sklepno razsoja. —

Pritožbe o kazni zarad šolskih zamud, potem prošnje za nagrado in denarno pripomoč, so bile razrešene.

— **Od Save.** (Nasledki učiteljskega preseljevanja na Kranjsko ali iz Kranjske. — Pristojbine pri dobljenji nove službe.) Naši učitelji se sicer v poslednjih letih niso veliko preseljevali, posebno iz naše ožje domovine so se le posamezni v sosednje kronovine premaknili, tudi v bodočnosti utegne prostovoljno preseljevanje redko postajati, redko v domači deželi iz kraja v kraj; ali preseljevanja se bodo vendar še vedno vršila, še sem ter tje se bode učitelj iz lastnega nagiba skušal pridobiti drugo službo, še sem ter tje se bode najšel učitelj, kojega bode mikalo preseliti se, recimo iz Kranjske na Štirske, ali iz Koroške na Kranjsko. Takim učiteljem bi si jaz dovolil dati nekoliko razjasnil o tem, kakošne nasledke ima tako preseljevanje, kajti v tej zadevi imam teoretično in praktično znanje (žalibog! pravi moja mošnja). — Daljno preseljevanje stane vprvič mnogo novcev, in združeno je, zlasti pri rodbini z različnimi nemalimi neprilikami. Stroške preseljevanja mu seveda pri prostovoljni preselitvi nobeden ne povrne. Ali to ni nič novega, seveda, to je tudi pri uradnikih in pri vseh stanovih v teh okoliščinah. Druga neugodnost, katera je pri tem, je pa zelo važna za tiste učitelje, kateri se preselijo iz Kranjske, ali pa si iz druge kronovine na Kranjsko pomagajo. Ta neugodnost je pomanjkanje deželne postave za Kranjsko, kakoršno imajo pa že skoro vse druge cislajtanske kronovine, namreč: Istra, Goriska, Koroška, Štajerska, Salcburška, Češka, Moravska, Šlezka in Dalmacija. Po postavi od 18. februarja 1873 je namreč mej naštetimi deželami vzajemnost ali reciprociteta v zadevi učiteljskega plačevanja za pokojnino vpeljana. Ako si v eni teh dežel plačal svojih 10% od prve plače za mirovino, ni tega treba ni z nova plačevati v drugi deželi, v katero si se preselil. Kranjski deželni zbor pa te postave še ni sklenil, zato je pa kranjsko učiteljstvo izključeno od te vzajemnosti. Zatorej, tovariš, dobro premisli, predno se preseliš! Akoravno si v prejšnji kronovini plačal že svojih 40, 50, 60 gld. v pokojninsko blagajnico, ne bode ti v novi službi to všteto, plačati bodeš moral z nova 10% od tiste svoje prve plače, ki ti za mirovino šteje. — Tretji nepovoljni stroški pri prostovoljnem preseljevanji so takse imenovane, katere je treba tolikokrat plačati, kolikorkrat si iz lastnega nagiba novo službo dobil; v isti ali drugi deželi, v tem ni razločka. Ta pristojbina se računi po posebni skali pristojbinske postave od 13. decembra 1862. Plačati se mora od vseh dohodkov, od stalne in začasne plače, od opravilne in starostne doklade

ter od stanovanjske vrednosti. Plačati moraš, ko postaneš začasni učitelj, nekoliko znesek, plačati moraš pa tudi, kedar iz provizoričnega definitivno mesto dobiš, in tedaj $2\frac{1}{3}$ krat več, nego si že plačal. Naj navedemo v razjasnenje nekoliko izgledov. Ako te imenujejo začasnega učitelja s 400 gld., plačaš takse 7 gld. 50 kr. Kedar postaneš z isto plačo definitiven, bi moral plačati 25 gld.; ker si pa 7 gld. 50 kr. že plačal, odrajtati ti je samo 17 gld. 50 kr. Provizoričen učitelj z 450 gld. plača 10 gld., definitiven 28 gld. 75 kr. manj plačanih 10 gld. = 18 gld. 75 kr.

Zčasni učitelj s 500 gl. plača tudi 10 gl.					
Stalno postali	> > >	>	>	31 > 25 kr. — 10 gl. — kr. = 21 gl. 25 kr.	
Zčasni	> > 550 >	>	>	12 > 50 >	
Stalno postali	> > >	>	>	35 > — > — 12 > — > — 23 > 50 >	
Zčasni	> > 600 >	>	>	12 > 50 >	
Definitivno post.	> > >	>	>	37 > — > — 12 > 50 > = 25 > 50 >	
	Od starostne doklade 40 i. t. d. gl. plačaš	2 gl. 50 kr.			
	> > > 45, 50, 60 >	>	>	3 > 75 >	
	> začasne opravilne doklade 50 >	1 > 25 >			
	> > >	>	>	2 > 50 >	
	> > >	>	>	2 > 50 >	

Ako postaneš definitiven nadučitelj, moraš doplačati toliko, da bode vsa taksa od 50 gl. oprav. doklade 3 > 75 >
> 75 > > > 5 > — >
> 100 > > > 6 > 25 >

Stanovanje se računi na Kranjskem 20%, na Štajerskem 25% od učiteljske plače. Ako stanovanje začasno uživaš, plačaš od 80 gl. (toliko se na Kranjskem računi) 2 > 50 >
od 137 gl. 50 kr. (na Štajerskem) 3 > 75 >
> 150 > — > > > 3 > 75 >

Ako bodeš stanovanje stalno užival, bodo se ti takse povišale i. t. d. Te račune smo navedli zaradi tega, ker se mnogo učiteljev pri tem ne spozna, nemajo dotične postave in si ne znajo pomagati. Zato pa se zgodi, ker finančne gosposke učiteljskih pravnih razmer dostikrat na tanko ne poznajo, da se učiteljem nehoté krivično prevelike pristojbine zaračunijo. Marsikdo je n. pr. definitiven kot učitelj, ali začasen kot nadučitelj. Gosposka pa mu opravilno doklade in stanovanje zaračuni, kakor da bi bil tudi v svoji nadučiteljski službi stalno nameščen. Ako pa je iz svojega voditeljskega prestola postavljen v navadno učiteljsko kategorijo, plačal je bil precejšnji iznesek preveč. Ako je bil zač. nadučitelj s 100 gl. doklade, plačal je od tega zneska zbog degradiranja in nevednosti namesto samo 2 gl. 50 kr. — 6 gl. 25 kr., in od stanovanjske vrednosti 80 gl. (20% od 400 gl., najnižje postavne plače, če tudi je imel 450, 500 ali 600 gl.) namesto samo 2 gl. 50 kr. — 5 gl. — Kdor potrebuje v posebnih slučajih več razjasnila, podá mu ga rad pisatelj tega dopisa, čegar ime mu g. urednik rad pové.

— **Iz Doljenskega.** Večkrat sem že premišljeval, in se tudi z različni učitelji pomenkoval o tem, zakaj se nekatere šolske postave, katere bi bile ne le šoli, ampak tudi ljudstvu sploh v veliko korist, vendar le ne spolnujejo; pa do zdaj še nisem zvedel pravega vzroka. — Tako pravi §. 9. postave o napravi in vzdrževanju ljudskih šol med drugim: »Za meje šolskih krajev naj se jemljejo občinski, oziroma podobčinski kraji, ako ne kaže šolskega obiskovanja zljazati s tem, da se vslojajo posamezni občinski deli v šolo sosedne občine«. —

In zopet na drugem kraji se naročuje c. k. okrajnim šl. svetom, da morajo nove šolske kraje napraviti saj v treh letih potem, ko je bila nova šolska postava oklicana. No zdaj je preteklo že 5 let in pol od tiste dobe pogledjmo toraj, kako se je postava spolnovala, in se še spolnuje. — Poznam po Doljenskem več šolskih krajev, kjer so vasi še zdaj po stari navadi vsolane; to je, kolikor vasi spada k fari, toliko tudi v šolski kraj. Ker so pa fare razprostrene, so nekatere vasi tako daleč od šole, da nobeden pameten človek ne more zahtevati, da bi otroci po 2 uri daleč in še več, v šolo hodili. In ravno take, od domače šole naj bolj oddaljene vasi, sô po navadi blizo sosedne šole. Zakaj bi toraj otroci ne hodili kje v šolo, kamor jim je bližje. Ali ni škoda, da se tako mnogo mladine šoli odteguje, vklub dobri postavi? —

Ko to pišem, imam pred očmi farno, ki ima silno raztresene vasi; tako, da jih je mnogo od šole, ki je v sredini, saj kar se dolžine tiče te fare, po poldrugo uro, tudi nekatere več ko 2 uri oddaljenih. Te so pa blizo sosednih fara in šol, kamor bi otrokom ne bilo težavno hoditi. Poznam doljensko občino, ktere veliki del je pod sosedno farno, od koder imajo otroci do svoje šole po $\frac{3}{4}$ do 2 uri hoda. Nasproti bi pa imeli, ko bi se vsolali v bližnji šolski kraj, ki je ob enem tudi središče politične občine, h kateri te vasi spadajo, po $\frac{1}{4}$ ure do 1 uro hoda; tedaj nikakor ne čez pol milje. Kje je toraj vzrok, da se vasi, ki so celo v isti občini, kakor njim najbližna šola, vendar v ta šolski kraj ne vsolajo? Trume otrok ostaja brez šolskega poduka, ki imajo vendar šolo primerno dovolj blizo. — In neka druga fara ima zopet svoje vasi prav blizo sosedne; treba bi bilo otrokom iz teh vasi le malo korakov in bili bi v šoli; tako pa imajo do svoje šole dobri dve uri, pa še ne vem, če bi otrok tje prišel. Kako taki otroci v šolo hodijo, mi ni treba praviti. Čul sem, da so nekateri učitelji dotični okrajni šolski svet že pred več časom na te napake opozorili, pa je do danes še vendar vse pri starem ostalo. Vem, da imajo gospodje okrajni poglavarji drugega posla dovolj, in da lahko na take reči pozabijo, ali gospodje c. k. okrajni šolski nadzorniki, kterim morajo biti razmere njim podrejenih šol dobro znane, bi jih mogli na take neprilichnosti spominjati, tako dolgo, da se odstranijo. Vsakojako pa bi ne bilo napak v tej reči g. učitelje za njihovo mnenje poprašati; oni gotovo naj bolj poznajo okolico in vedó, kje bi bilo treba pomoči. Znabiti bo kdo rekel, zakaj, če je tako, krajni šolski sveti nič ne store, zakaj oni ne sporočajo, in ne stavijo nasveta c. k. okrajnemu šolskemu svetu? (Tako vprašanje se lože stavi, kakor dostojno reši. V dveh krajih razmera ni jednaka, tu nekaj, drugej kaj drugega ovira delavnost krajnega šolskega sveta. Naj bolj kočljiva stvar je pa tam, kjer mora učitelj sam biti predsednik krajnemu šolskemu svetu, ker tam vse odiozne zadeve navale učitelju, in po smislu nekaterih učitelj le sam za se, in svojevoljno (?) dela. — Naj bo to uže, kakor more biti, toliko je gotovo, da se bodo srenjčani odsilimal še manj poganjali za čast krajnega šolskega svetovalca, kakor do sedaj, ako boe poterjena prenarejena šolska postava, kakor se spleh govori. Vr.)

— **Učiteljske preskušnje** bodo to spomlad od 28. aprila naprej. Čas za razglaševanje je do 19. aprila pri ravnateljstvu spraševalne komisije (Direktion der Prüfungskommission).

— **Odbor slovenskega učiteljskega društva** se je snidel 6. t. m. Razgovor je bil:

1. O »Hartingerjevih« kmetijsko-gospodarskih tablah; polovica njih je uže poslovenjena, ostale table so bile med navzočne odbornike in unanje društvenike razdeljene; delo enkrat zgotovljeno se boe pregledalo in uredilo.

2. Tajnik jame poročati: Ravnokar je izšel zemljevid Kranjskega, ki posebno čvrsto izraža gorovje in ima povsod absolutno (nadmorsko) višavo naznanjeno, potrebovali bi zemljepisja Kranjskega, ker ga sedaj nimamo in ni mogoče sestaviti je tako urno, nasvetuje, naj društvo izda ponatis iz »Učit. Tov.«, da bode služilo učiteljem v poljubno porabo.

»Koroško in Kranjsko« je sestavljeno po »Erben-u«, samo močno okrajšano; prvi del »Svetopisje« in drugi del »Zemljepisje« t. j. vvodne pojmove v prirodno zemljepisje je pisatelj sam sestavil in podaja v popularni besedi prijateljem domače besede; morda da bi se ta knjižica podala tudi šolskim bukvarnicam. (Glej spodej naznanilo.) Po prijaznem pomenkovanji se razidejo unanji odborniki, in prihodnja seja ima biti 3. aprila, drugo po navadi.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na enorazredni ljudski šoli v Krašnji je učiteljska služba z letno plačo 450 gl. in prostem stanovanjem izpraznjena. Prošnje za to službo se imajo do 15. aprila t. l. krajnemu šolskemu svetu v Krašnji predložiti. C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku 2. sušca 1879.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gsp. Janez Terselič, učitelj pri Beli cerkvi in g. Jože Zajec, v Velikem Gabru. »Schltzg.«

Na Goriškem. Gsp. Fr. Bunc, nadučitelj v Komnu, v Škorbino; gosp. Jelsček, iz Skopega, v Povir; g. J. Petrič v Štjak; g. Janko Leban, v Lokvo. (Corgnale.)

Zemljepisna začetnica.

Ponatis iz »Učiteljskega Tovariša« leta 1868 — 1869.

V Ljubljani. 1869.

Založil in natisnil J. R. Milic.

To knjižico izdaje sedaj slovensko učiteljsko društvo. — *Leta 1868 in 1869 namreč je prinašal „Učit. Tov.“ vvod v zemljepisje — popularno v dvo-govoru — spisani; govorjenje je bilo tudi o Koroškem in Kranjskem, njiju gora in voda, obrtnosti in trgovstvu. Oče in Janezek sta prišla l. 1870 tudi na Štajarsko, a tam sta se ustavila, t. j. pričeto delo se ni nadaljevalo. — Založništvo ima na razpolaganje še nekaj ponatisov teh razprav, ki bi morda učiteljem pri razlaganju zemljepisja koristile ali sploh v zabavo služile. — Ravnokar je izšel na svillo zemljevid Kranjskega, ki ima poleg drugih znamenj, tudi visokost gora in sploh nadmorsko višavo izraženo. V imenovanih razgovorih je tudi povsod visokost zaznamovana, se ve da v stari meri, a to morda učitelja ne boče motilo, poglavitna reč se nam vidi to, da ima sedaj uče knjigo pri rokah, ki mu služi pri razlaganju zemljevida. Šolska knjiga ti pogovori niso, naj služijo le toliko časa, dokler kdo kaj boljšega ne sestavi; tudi statistične date so zastarane, a kdor išče poduka v tej knjižici, ga bode najdel toliko, kakor da bi prebral debele knjige. „Začetnica“ obsega 13 pol v 8° na 194 straneh. Udje slov. učit. društva dobivajo knjigo zastonj, ako se oglasijo za njo; dobivala se pa tudi bode pri vredništvu „Učit. Tov.“ za celih 20 soldov.*

 Današnjemu listu je pridjan kazavec.

Odgovorni vrednik: **Matej Močnik.**

Tiskar in založnik: **J. R. Milic.**